

Agnė Klimaitienė

Dešimt žodžių porų, kurių reikšmės painiojamos

Apie painiojamas keturias kompiuterijos terminų poras *rikiuoti* ir *rūšiuoti*, *naudotojas* ir *virtotojas*, *reikšmė* ir *vertė*, *išraiška* ir *reiškinys* jau rašėme prieš 11 metų (žr. GK 2007, nr. 2, p. 3–5). Laikas bėga. Atsirado analogiškų naujų porų. Šį kartą aptarsime dešimtį tokių porų, iš kurių aštuonios naujos, o dvi iš anksčiau aprašytųjų, bet ir toliau painiojamos.

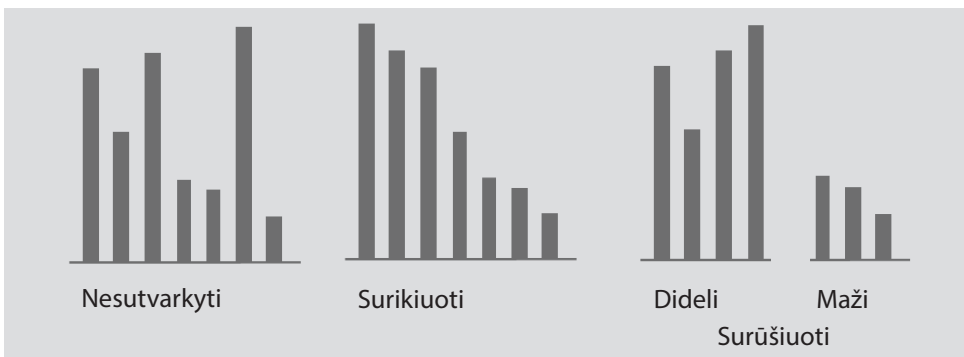
Tarpas ir intervalas. *Tarpas* – tai atstumas tarp objektų. *Intervalas* – atstumas nuo vieno objekto pradžios iki kito pradžios. Taigi, intervalas didesnis už tarpą. Kai objektai ploni, jų dydžiai mažai skiriasi. Teksto eilutėms nurodomi *intervalai*, o pastraipoms – *tarpai*. Čia pastraipų ir eilučių storių prilygsta atstumams tarp jų, todėl *tarpų* ir *intervalų* negalima painioti.

Simbolis ir ženklas. Ženklas esybę vaizduoja tiesiogiai ir akivaizdžiai, o simbolis turi gilesnę, abstraktesnę prasmę. Bendrinėje kalboje nubrėžti aiškią ribą tarp *simbolio* ir *ženklo* nėra lengva. Todėl jie kartais vartojami sinonimiškai. Dažnai juos galima atskirti iš konteksto. Sakome: *spaudos ženklas*, *dviženklis skaičius* (vadinasi, skaitmenys yra ženklai), *daugybės ženklas*, bet *valstybės simbolis*, *laimės simbolis*. Kompiuterijoje riba tarp *simbolio* ir *ženklo* aiškėja iš koduočių. Jeigu turi kodą koduotėje, tai bus *ženklas*, jei ne – *simbolis*. Atsiradus unikodui, apimančiam visų kalbų rašto ženklus, pakanka pasitikrinti, ar turi jame kodą.

Skaičius ir skaitmuo. Skaičiai užrašomi skaitmenimis. Skaitmenų yra dešimt, skaičių – be galo daug. Vienaženklis teigiamas skaičius užrašomas vienu skaitmeniu. Gal čia ir slypi *skaičiaus* ir *skaitmens* painiojimo priežastis? Skaičiams nepakanka vien skaitmenų. Neigiamiems skaičiams užrašyti prireikia minuso ženklo, o trupmeniniams – dar ir kablelio. Dažno klaidinančio teiginio pavyzdys: *Slaptažodis sudaromas iš raidžių ir skaičių*. Iš tikrųjų slaptažodis sudaromas iš raidžių ir *skaitmenų*.

Kiekis ir skaičius. Kai daiktai suskaičiuojami, tai jų gausai apibūdinti vartojamas žodis *skaičius*, pavyzdžiui, *žmonių skaičius*, *raidžių skaičius*, *obuolių skaičius*. Kai daiktų ar kokios nors medžiagos gausa įvertinama ne skaičiuojant, o kitais būdais, pavyzdžiui, svoriu (kilogramais), tūriu (kubiniais metrais, litrais), tai vartotinas *kiekis*, pavyzdžiui, *obuolių kiekis* (išreikštas kilogramais).

Rūšiuoti ir rikiuoti. *Rikiuoti* – tai išdėstyti objektus į eilę, *rūšiuoti* – paskirstyti į grupes. Kareiviai *rikiuojami*, miltai *rūšiuojami*. Kareivius galima ir rūšiuoti (suskiirstyti), pavyzdžiui, į šauktinius ir savanorius. Miltus galima tik rūšiuoti, pavyzdžiui, į smulkius ir rupius. Didėjančia arba mažėjančia tvarka galima tik rikiuoti. Todėl posakiai *rūšiuoti didėjančiai* ir *rūšiuoti mažėjančiai* beprasmiai. *Rūšiavimo* vartojimui vietoj *rikiavimo* turėjo įtakos anglų kalba. Joje abiem atvejais vartojama

mas tas pats žodis *sorting*. Anglų kalba turi ir „rikiavimo“ atitikmenį *ordering*. Jis vartojamas mokslinėje literatūroje, standartuose. Tačiau kompiuterijoje išgalėjo *sorting*, kuris šiuo atveju laikytinas žargonu.

Tinklalapis ir svetainė. Interneto svetainė sudaroma iš tinklalapių, panašiai kaip knyga iš puslapių. Todėl internetinį „puslapį“ tinka vadinti *tinklalapiu*, o internetinę „knygą“ – *svetaine*. Kai surenkame internetinį adresą, tai iš tikrųjų patenkame į kurį nors svetainės tinklalapį. Adreso dalis iki pirmojo pasvirojo brūkšnio yra svetainės adresas, o po pasvirojo brūkšnio – tinklalapio adresas svetainės viduje. Surinkę vien svetainės adresą (iki pasvirojo brūkšnio) patenkame taip pat į vieną iš svetainės tinklalapių. Jis yra išskirtinis ir vadinamas *pradžios tinklalapiu*. Paprastai jame būna svetainės turinys ir kita svarbiausia svetainės informacija. Todėl jo adresas laikytinas visos svetainės adresu.

Nuoroda ir saītas. *Saītas* – nuorodos rūšis, turinti ne tik matomą dalį, bet ir elektroninę, vedančią į rodomą objektą. Tačiau, *nuoroda* yra bendresnė sąvoka negu *saītas* ir ją vartoti abiem atvejais nėra klaida. Tačiau internete naršymas vyksta per saītus ir naršytojui svarbu saītą skirti nuo kitokių nuorodų. Todėl nuorodą, turinčią saīto funkciją, tikslinga vadinti *saitu*.

Pranešimas ir laiškas. *Pranešimas* yra bendresnė sąvoka. Todėl kai kalbama apie laiškus, vartoti *pranešimą* ir laiškui pavadinti nėra klaida. Tačiau tame pačiame kontekste laiškui įvardyti pramaišiu vartojami abu terminai gali šiek tiek klaidinti.

Kodavimas ir programavimas. Dabar programas kompiuteriams rašome naudodamiesi žmogui patogiomis programavimo kalbomis. Kompiuteris taip užrašytas programas pats perkoduoja į jam suprantamas nulių ir vienetų sekas. Seniau kompiuteriai perkoduoti nesugebėjo. Todėl žmogaus užrašytą programą, dažniausiai pavaizduotą grafiškai (blokinė schema), reikėjo perkoduoti rankiniu būdu. Tokį darbą angliškai vadino *kodavimu* (*coding*). Dabar programuotojams nebereikia koduoti. Todėl jų darbą logiška vadinti *programavimu*, o *kodavimą* palikti tiems atvejams, kai programą arba kitokį tekstą reikia koduoti.

Vartotojas ir naudotojas. Riba tarp šių žodžių ne visada aiški. Ji geriau pajuntama tarp juos atitinkančių veiksmažodžių *vartoti* ir *naudoti*. *Vartojame* maistą, vaistus. Vaistus sau žmonės *vartoja*, o gyvūnams gydyti *naudoja*. Kalbą, žodžius *vartojame*. Įrankius (prietaisus, programas), daiktus *naudojame*, bet ekonomikoje prekes perkantys ir tais pirktais daiktais besinaudojantys žmonės vadinami *vartotojais*, pats reiškiny – *vartojimu*.